

29.9.2014

1(2)

Isät lasten asialla ry kiittää mahdollisuudesta lausua isyyslain uudistamisesta. Pidämme uudistushanketta perusteltuna ja tärkeänä. Esityksessä olevista muutosehdotuksista valtaosa on hyvin perusteltuja. Keskitymme lausunnossamme joihinkin kysymyksiin, joiden kuulumista isyyslakiin tulisi pohtia enemmän.

1. Huoltajuus isyyden vahvistamisen yhteydessä

Lainsäädännön mukaan äidistä tulee automaattisesti lapsen huoltaja. Samalla tavoin myös lapsen isästä olisi syytä tulla automaattisesti lapsen huoltaja, kun hänen isyytensä on vahvistettu ehdotetun lainsäädännön mukaisesti. Näin välttyttäisiin varsin yleisiltä ongelmilta, joita ”huoltajuusolettaman” puute isälle ja lapselle aiheuttaa. Nyt huoltajuuden hakeminen jää isän vastuulle. Tasa-arvoista olisi, että äidin vastustaessa isän huoltajuutta olisi hänen tehtävänsä hakea isän huoltajuuden poistamista. Koska lain mukaan lapsella on lähtökohtaisesti oikeus pitää yhteyttä molempiin vanhempiinsa, on myös lapsen edun mukaista, että molemmat vanhemmat ovat lähtökohtaisesti lapsensa huoltajia. Ihmettelemme, mikä seikka voisi olla sellainen, että se tekisi biologisesta äidistä lapsen huoltajan samalla, kun isästä ei tee.

Valtaosa vanhemmista vahvistaa yhteishuollon vapaaehtoisesti tai molemmista vanhemmista tulee automaattisesti yhteishuoltajia, kun vanhemmat ovat keskenään naimissa lapsen syntyessä. Huoltajuus on tärkeä osa vanhemmuutta. Ilman sitä lapsen isällä ei ole esimerkiksi oikeutta saada lastaan koskevia tietoja. Lapsen oikeuksien toteutumiseksi (YK:n lapsen oikeuksien sopimus, erityisesti artiklat 5, 7, 8,9 ja 19) vanhempien tulisi joutua lähtemään mahdolliseen huoltajuusoikeudenkäyntiin samoista lähtökohdista. Näitä oikeuksia tukevat myös Euroopan ihmisoikeussopimus (5 artikla) sekä Euroopan Unionin perusoikeuskirja (artikla 24, 3. kappale). Vanhemmuus tulee siis turvata laajemmin kuin hallituksen esityksessä ehdotetaan.

2. Vanhemmuussopimus parisuhteen päättymisen varalle

Edelliseen viitaten ehdotamme luotavaksi käytännön, jonka mukaan vanhemmat tekisivät esimerkiksi jo odotusaikana (tai pian sen jälkeen) keskinäisen parisuhteensa päättymisen varalle lapsen huoltoa, asumista ja tapaamisoikeutta koskevan sopimuksen, jonka lastenvalvoja vahvistaisi. Tästä sopimuksesta käytämme työnimeä ”vanhemmuussopimus”. Sopimus tulisi voimaan vanhempien muuttaessa erilleen ja olisi voimassa siihen asti, kunnes vanhemmat tekisivät nykykäytännön mukaisen sopimuksen lapsen huollosta, asumisesta ja tapaamisoikeudesta. Tällainen järjestely asettaisi vanhemmat tasavertaisempaan asemaan eron sattuessa. Nykyisin on mahdollista ja hyvin usein tapahtuukin, että toinen vanhemmista ei anna lapsen tavata toista vanhempaansa niin kutsutun sopimuksettoman tilan

ISÄT
LASTEN
ASIALLA

HE 91/2014 vp eduskunnalle isyyslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

29.9.2014

2(2)

aikana. Näin tapahtuessa kyseinen vanhempi pyrkii usein vielä tarkoituksellisesti monenlaisin keinoin pitkittämään tuon sopimuksettoman tilan kestoja. Tällainen on huono lähtökohta erolle ja johtaa helposti lapsen edun vastaisiin toimiin ja tapahtumiin.

Toivomme, että edellä mainitun kaltainen sopimus voisi toimia vanhemmille kannusteena riitojen selvittämiseen liian helpon eroamisen sijasta. Pidämme myös todennäköisenä, että parisuhteen aikana, jolloin vanhemmat vielä ovat väleissä keskenään, vanhempien kesken tehty sopimus lasta koskevista asioista huomioi paremmin lapsen tosiasiallisen edun vanhempien omien intressien sijasta.

3. Terminologiasta

Ehdotuksessa käytetään paljon termiä ”isyiden tunnustaminen”. Ehdotamme, että se korvataan termillä ”isyiden vahvistaminen”. Tunnustaminen viittaa häpeällisen tai jopa rikollisen teon myöntämiseen ennemminkin kuin siihen, että vanhemmuus on iloinen ja myönteinen asia, josta myös isällä on lupa olla ylpeä. Tämä saattaa vaikuttaa pieneltä yksityiskohdalta, mutta kuvastaessaan vanhoja käsityksiä lapsensa hylkäävistä isistä se lakitekstiin painettuna omalta osaltaan ylläpitää väheksyviä ja kielteisiä käsityksiä isyydestä ainakin äitiyteen verrattuna. Äiti ei samalla tavoin joudu tunnustamaan äitiyttään, joten tällainen terminologia luo vaikutelman siitä, että isäksi tulemiseen liittyy jotakin kielteistä, jota äidiksi tulemiseen ei liity.

Äitiysneuvola ei mielestämme ole oikea paikka vastaanottaa miehen tunnustuslausumaa eikä tulevan äidin ja isän yhteishuoltosopimusta. Lastenvalvojalla voitaisiin hoitaa tällaiset asiat. Lastenvalvojien koulutusta tulisi joka tapauksessa päivittää vastaamaan nykypäivän tietämystä vanhemmuudesta ja siitä tehdyistä tutkimuksista, jotta heidän tuellaan olisi mahdollista syntyä paremmin lapsen oikeudet ja edun täyttäviä vanhempien välisiä sopimuksia.

Isät lasten asialla ry:n puolesta

Juha Järä
puheenjohtaja